

(3) KORTEDALA

BESKRIVNING AV STADSDELEN

MARS 2008

ARBETSGRUPP FÖR BESKRIVNING AV STADSDELEN (3) KORTEDALA

**STADSBYGGNADSKONTORET, DISTRIKT NORR: CHRISTER PERSSON OCH EVA TENOW
STADSDELSFÖRVALTNINGEN KORTEDALA: SIAMAC FALLAH**

**FOTO: SBK, SDF KORTEDALA, TRAFIKKONTORET, HELENA ENGVALL, PAMELA ENSTRÖM, SIAMAC FALLAH, CONCHI GONZALEZ LÖNNERYD,
ÅKE JÄRNPIL, NIKLAS MÖLLBERG, ÅKE PERSSON, SUNE SUNDAHL OCH LOVISA WENNERSTRÖM**

**PROJEKTLEDARE SAMTLIGA STADSDELSVISA BESKRIVNINGAR
STADSBYGGNADSKONTORET, ÖVERSIKTSPLANEAVDELNINGEN**

ETT LOKALT PERSPEKTIV

BESKRIVNINGEN AV STADSDELEN - ETT UNDERLAG FÖR PLANERING

Stadsbyggandet innehåller flera perspektiv, dels det lokala genom den enskildes livsmiljö, dels det övergripande utifrån hela staden och även Göteborgsregionens utveckling. Beskrivningar utifrån det lokala perspektivet har tagits fram för varje stadsdelsnämndsområde och är underlag för planering av stadens utveckling och utbyggnad. Syftet är att förstå de olika stadsdelarnas särskilda karaktärer, styrkor och behov samt att ge ett kunskapsunderlag och en introduktion till stadsdelens liv och miljöer. De stadsdelsvisa beskrivningarna är värdefulla som introduktion till stadsdelen för stadens invånare, kommunala förvaltningar, företag och m fl.

Beskrivningarna (tidigare kallade lokala program) har tagits fram under 2006-07 i samarbete mellan Stadsbyggnadskontoret och de 21 stadsdelsförvaltningarna. Beskrivningarna finns tillgängliga på Stadsbyggnadskontorets hemsida och finns även på stadsdelsförvaltningarna samt på Stadsbyggnadskontoret.

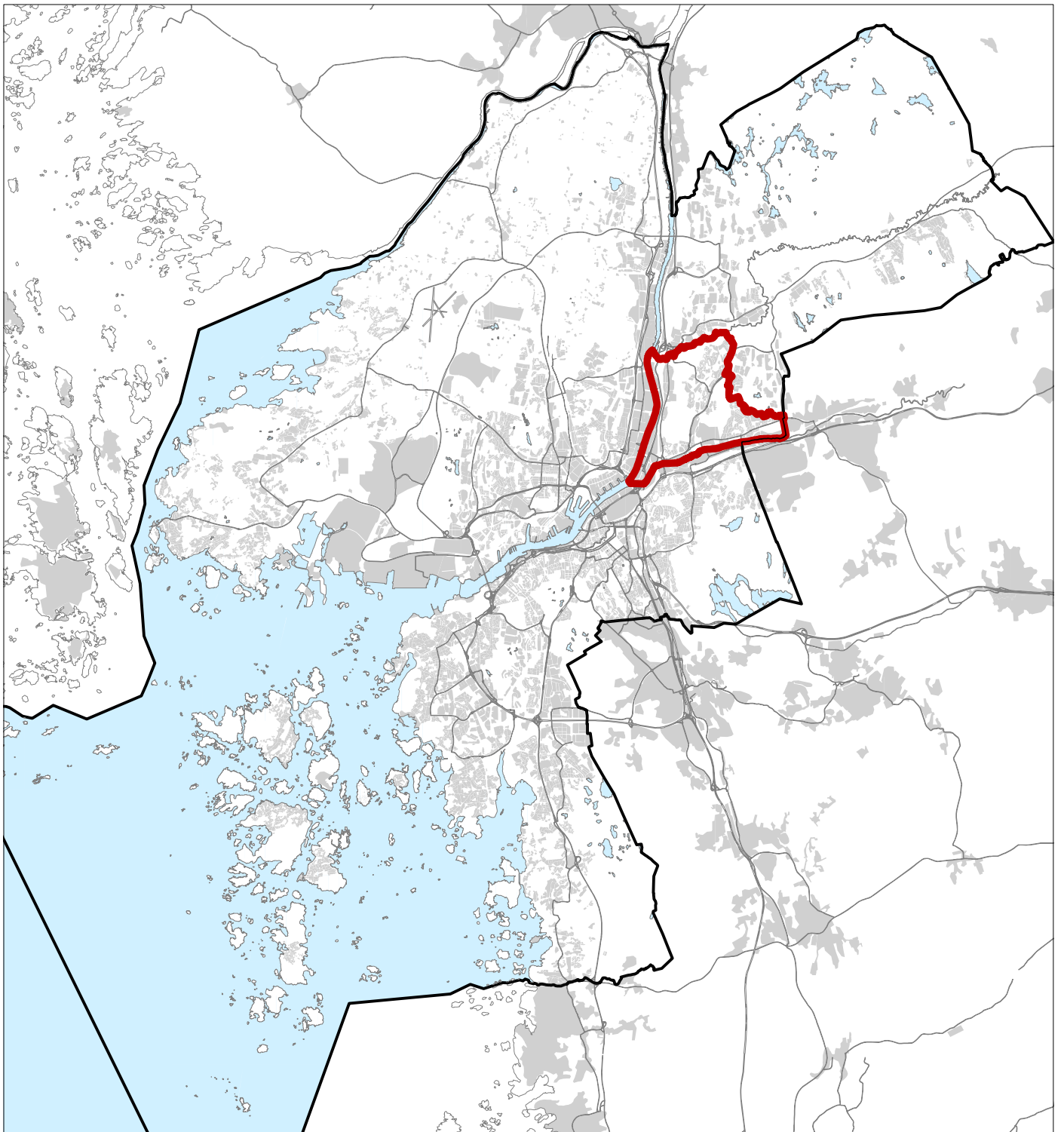
Lokala program togs först fram som underlag till ÖP99. I uppdraget att ta fram en ny översiktsplan, som formulerades av kommunstyrelsen juni 2005, angavs att även de lokala programmen för de 21 stadsdelsnämndernas områden skulle ses över.

SAMRÅDET

Förslaget till översiktsplan, ÖPXX, var ute på samråd under våren 2007. Lokala program var en del av underlagsmaterialet i samrådshandlingen. Många diskuterade översiktsplaneförslaget och sammanlagt inkom cirka 210 yttranden. En del av dem berörde de stadsdelsvisa beskrivningarna. Efter samrådet har beskrivningarna justerats och aktualiserats. En information om de färdiga handlingarna hölls för Byggnadsnämnden i mars 2008.

Ylva Löf
Översiktsplanechef

Lisa Wistrand
Projektledare

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING.....	6
KORTEDALAS ROLL I STADEN	8
Historik	8
Kortedala idag	10
Utvecklingstendenser och behov.....	11
STATISTIK KORTEDALA (3)	12
ATT LEVA I KORTEDALA	14
Befolkning.....	14
Kommunikationer och handel	15
Trygghet, miljö- och folkhälsoarbete.....	16
Service.....	17
Utvecklingstendenser och behov.....	21
NÄRINGSLIVET I KORTEDALA.....	24
Arbetsområden.....	24
Utvecklingsområden.....	24
Utvecklingstendenser och behov.....	26
DEN FYSISKA MILJÖN I KORTEDALA.....	28
Markanvändning	28
Stadsmiljö	32
Utvecklingstendenser och behov.....	37

- En mycket varierad stadsdel som utvecklas positivt
- Bra tillgång till mark för nya bostäder och verksamheter
- Stabila bostadsområden och många arbetsplatser
- Väl utbyggd kollektivtrafik - Gamlestadstorget blivande knutpunkt med pendeltågstation
- God kommersiell service och rikt kultur- och föreningsliv
- Göta älvdalen, Lärjeån och Säveån har stora naturvärden

SAMMANFATTNING

Stadsdelen Kortedala utvecklas på ett positivt sätt. Ökat kvarboende och de stora insatser som gjorts av fastighetsägarna för att rusta upp bostadsområdena har bidragit till en ökad stabilitet. Renoveringarna bidrar också till högre status och trivsel i området. De nya områden som byggts de senaste åren har bidragit till stadsdelens befolkningsökning och förnyring. Kortedala är ett omtyckt område och folkhems känslan finns kvar. I stadsdelen är ambitionen att inte bara bibehålla utan även höja kvalitet och standard i boende och samhällsservice.

Trygghetsarbetet bedrivs på ett konstruktivt och långsiktigt sätt och den upplevda tryggheten i området är god. Viktigt är att satsningar inom den fysiska miljön sker kontinuerligt och att de samverkansformer som finns inom området kan fortsätta. Förebyggande ungdomsverksamhet bedrivs i nära samverkan med Ungdomspolisen, skolorna, föreningslivet samt föräldrar och andra vuxna. Ett viktigt arbete som behöver fortsätta och utvecklas. Satsningar på folkhälsoinsatser är viktiga så att stadsdelsinvånarna får bra vård men även information och möjlighet att ta hand om sig själva genom egenvård. Det är viktigt att den befintliga folkhälsosamverkan som finns fortsätter och utvecklas. Lokalt miljöarbete är ett viktigt medel att utveckla invånarnas samhörighet, självkänsla och initiativförmåga samtidigt som stadsdelens image stärks. Förutsättningarna för olika former av lokala lösningar bedöms goda. Stadsdelsförvaltningens arbete för att miljödiplomera hela förvaltningen är ett steg i rätt riktning mot en hållbar utveckling för att snabbare nå miljömålen.

Variert boende nära centrum, bra kollektivtrafik, möjlighet till fritidsaktiviteter och rekreation, nära till handel och annan kommersiell service lockar fler och fler människor att vilja bo i Kortedala. Det rika antalet arbetstillfällen bidrar till att många kan både bo och arbeta i stadsdelen. Näringslivet inom området är inte bara viktigt för Kortedala utan för hela Göteborg och med tanke på alla internationella företag som SKF, WSP, ThyssenKrupp, SAAB Aero m fl är näringslivet i Kortedala viktigt för hela Sverige. Industrierna i området är bland dem som har gjort Göteborg internationellt känt.

Stadsdelsområdet har en hög potential för utveckling av befintliga områden. Marieholms industriområdes centrala läge gör det på sikt intressant för utveckling för kontor och serviceföretag. Även bostäder skulle kunna vara aktuellt om större etapper kan byggas samtidigt och kollektivtrafiken förbättras.

Upplevelsen av att bo och verka i en stadsdel präglas i stor utsträckning av hur den totala stadsdelsmiljön är utformad. Av särskilt intresse är att tillskapa värden,

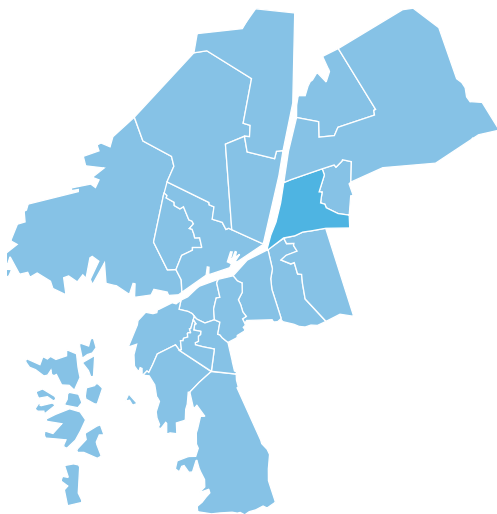
som bidrar till att öka stadsdelens attraktivitet. För Kortedala SDN-område gäller det bl a tillgång till en vacker stadsmiljö och ökade möjligheter till rekreation. Gaturum och entréer till området behöver rustas upp. Gamlestadstorget är en entrépunkt, som kräver genomgripande åtgärder.

Lärjedalens naturområden är tillgångar för alla göteborgare. Lärjeåns dalgång behöver säkerställas för framtida generationer. Det är viktigt att arbetet med Lärjeåns naturreservat slutförs. Även åtkomsten och tillgängligheten till Sävåns och Göta älvs stränder behöver förbättras.

De framtida trafiksystemen har intresse framförallt för att de kan avlasta Artillerigatan och eventuellt Gamlestadsvägen. Det ger förutsättningar för en angelägen förbättring av trafiksituationen i och omkring Gamlestaden. En lösning som diskuteras är en ny väg (-tunnel) mellan södra Kortedala och Alelyckan. En förbättring av förbindelsen mellan Kortedala/Bergsjön och Gråbovägen samt vidare norrut mot Angered är nödvändig på sikt. Det behövs också en koppling mellan Mellbyleden och väg E20 i det sk Finngösamotet i Partille.

Vy från Sävedalen

KORTEDALAS ROLL I STADEN

Stadsdelsnämndsområdet Kortedala är stort och varierat. Det består av mäktiga berg och Sävåns vackra dalgång som möter den storslagna Götaälvdalen. Stadsbebyggelse har funnits här sedan medeltiden och Gamlestaden är Göteborgs medeltida föregångare som idag har karaktären kvar av brukssamhälle med stora industriområden och traditionell bebyggelse i kvarterstad och funkisstad.

Det geografiska område som Kortedala stadsdelsnämnd ansvarar för är en halvö som avgränsas i väster av Göta Älv, i norr av Lärjeån och i söder av Sävåån. Endast i öster är området kopplat till fastlandet mot Bergsjön och där utgörs gränslinjen av djupa dalgångar. I sydost bildar Utby en kil mot Partille kommun.

Förutom höglänta områden, som bjuder på magnifik utsikt och natursköna skogsvandringar, är Lärjeåns dalgång, med sitt unika växt- och djurliv, en ovärderlig del av stadsdelens begränsade naturlandskap. En säregen del av såväl natur- som kulturlandskapet utgör Sävåån och Göta Älv. De ger möjlighet till spännande och idylliska båtfärder.

SDN-området Kortedala består av fyra stadsdelar: Gamlestaden, Kortedala, Kviberg och Utby. Geografiskt och även socialt och kulturellt är delarna mycket olika. Terrängmässigt skiljs Gamlestaden och Kortedala genom det skogs- och bergsområde, som numera till en stor del upptas av Kvibergs kyrkogård. Mitt i SDN-området ligger ett till stora delar obebyggt område. Under hundra år har det varit avspärrat för militära ändamål men är nu tillgängligt sedan 1996 då kommunen köpte Kvibergs kaserner med tillhörande mark.

HISTORIK

Under tidig stenålder var hela Göteborg skärgård. Endast de högsta bergspartierna låg över vattennivån. Den märkvärdigaste fornlämningen är en sk Trojaborg, en stenlabyrint från yngre stenåldern, på Storeberget ovanför Gamlestaden. Vid historiens gryning är det svårt att skilja natur från kulturlandskap. Flera av områdets utgrävda fornlämningar kan vara moräner d v s inlandsisens och inte människans verk.

Av strategiska och handelspolitiska skäl beslöt riksrådet under Sten Sture den äldres tid år 1473 att flytta Sveriges port mot väster från Lödöse till Sävåns mynning. Platsen fick namnet Nya Lödöse, Nylöse. Hamnen och staden byggdes där Gamlestadstorget finns idag. De dåliga grundförhållandena gjorde att Gustav II Adolf flyttade staden till centrala Göteborgs nuvarande läge.

- Kortedala är en mycket varierad stadsdel som utvecklas positivt
- Bra tillgång till mark för nya bostäder och kompletteringsbebyggelse
- Stabila bostadsområden bestående av i huvudsak flerfamiljshus från olika epoker samt olika stora villaområden
- Expansivt verksamhetsområde
- Många arbetsplatser
- Stora exploateringsområden kvar att utnyttja
- Strategiskt läge i regionen
- Expansivt näringsliv i Gamlestaden och Marieholmsområdet
- Nära till centrum med bra kommunikationer samt bra anknäringar till Regionens vägnät

ORIENTERINGSKARTA KORTEDALA

Lärjeån

Årstidstorget

Citytorget

Kortedala

Kortedala torg

Alelyckan

Bergsjön

Backa

Utby

Fjällbo

Kviberg

Bellevue

Säveån

Gamlestaden

Partille kommun

Göta älv

Marieholm

Kålltorp

Lunden

Rekonstruktion av Nya Lödöse.
A. Lilienberg

Nya Lödöse förlorade sina stadsprivilegier 1621 och Gamlestaden delades in i landerier, vilket till en början betecknade jordbruksmark för odling för stadens försörjning. Sedan kom de att stå för de ståtliga herrgårdslänkande hus som rika göteborgare lät bygga på dessa lantegendomar. Några finns kvar, andra lever vidare som namn, t. ex Kristinedal, Marieholm och Änäs.

Industrins vagg i Göteborg stod vid Änäs landeri (nuvarande Gamlestadens fabriker) inom SDN Örgryte. Här konstruerades det sfäriska kullagret och här byggdes den första volvobilen. Vid industrierna växte landshövdingehusstadsdelen Gamlestaden i början på 1900-talet med fortsättning i funktionalismens tecken i Bellevue under 1930-40-talen. Den svenska hyresgäströrelsen startade i Gamlestaden 1917. Egnahemsbyggandet i Utby startade 1937. Kortedala blev på 1950-talet stadens första moderna förort. Idag pågår utbyggnaden av bostäder inom Kvibergs f d kasernområde.

KORTEDALA IDAG

Bebyggelsen inom Kortedala SDN-område har en stark uppdelning i bostads-, verksamhets- och industriområden. Stadsdelen har en mycket hög andel inpendling tack vare sina många arbetsplatser. Samtliga vägar och järnvägar, som är stora tillgångar för området, upplevs i vissa fall som barriärer vilka kan begränsa utvecklingsmöjligheterna för vissa områden.

Kortedala har förändrats mycket sedan det senaste sekelskiftet. Förändringarna har i stort sett haft en positiv betydelse för alla som bor och verkar i området. Nya verksamheter och boende har flyttat till området, vilket har berikat områdets infra- och befolkningsstruktur.

Kortedala har en positiv utveckling idag. Nya bostäder, både villor och lägenheter, har byggts på attraktiva markområden som är relativt centrala och som dessutom har mycket bra kommunikationer. Lägenheterna består av bostadsrätter, hyresrätter samt studentbostäder vilket bidrar till stadsdelens befolkningsökning och förnyring. Stadsdelen och befolkningen är stabil, kvarboendet högt och stadsdelens kostnader för försörjningsstöd och olika bidragsformer minskar stadigt. Andelen svaga hushåll är något större än Göteborgs genomsnitt men Kortedalas värden och struktur överensstämmer i stort sett med Göteborgs genomsnitt.

De äldreboenden som byggts under senare år har gjort det lättare för fler äldre att bo kvar i sin stadsdel.

Olika samverkansgrupper arbetar med olika former av trygghets- och miljöförbättrande åtgärder inom området.

Från Kortedala kan man snabbt och enkelt ta sig till stan på 16 minuter med buss eller spårvagn. Förbindelserna mellan delområdena Kortedala samt Gamlestaden och arbetsområden och bebyggelseområdena i Utbyområdet bör däremot stärkas vad gäller kollektivtrafiken.

Stadsdelens förutsättningar att erbjuda invånarna möjlighet till naturupplevelse, vackra promenadstigar och åstränder är mycket goda. I stadsdelområdet finns en fantastisk natur med skog, Lärjeån i norr, Säveån i söder och rika tillfällen till fiske, rekreation och friluftsliv.

UTVECKLINGSTENDENSER OCH BEHOV

Stadsdelen Kortedala utvecklas på ett positivt sätt. Ökat kvarboende och de stora insatser som gjorts av fastighetsägarna för att rusta upp bostadsområdena har bidragit till en ökad stabilitet. Renoveringarna bidrar också till högre status och trivsel i området. Kortedala är ett omtyckt område och folkhems känslan finns kvar. Stadsdelen har en ambition att inte bara bibehålla utan även höja kvalitet och standard i boende och samhällsservice.

Inom stadsdelområdet finns bostäder från många olika tider. Gamlestaden, Kortedala och Kviberg domineras av flerbostadshus och Utby av småhus. En förnyelse i riktning mot ett mer sammansatt bostadsbestånd inom varje stadsdel sker successivt.

Gamlestaden är ursprungligen en blandstad av närmast brukssamhälleskaraktär. Kviberg och Gamlestaden/SKF bildar tillsammans en ganska centralt belägen stadsdel med goda förutsättningar för kollektivtrafik och därmed förutsättningar för utveckling av en attraktiv blandstad sammansatt av gammalt och nytt.

Sedan Kvibergslänken byggdes har Artillerigatan avlastats och när Partihallsförbindelsen är färdigbyggd kommer trafiken att minska ännu mer. Detta skapar bra förutsättningar för förtätning av området med framförallt nya bostäder.

En bra förbindelse för såväl kollektivtrafik som biltrafik norrut över Lärjeåns dalgång till bebyggelseområdena i Lärjedalen och Gunnared kan bryta dessa stadsdelars isolering men även gynna Kortedala.

Förtätning är önskvärd och möjlig kring kollektivtrafikstråket Gamlestaden - Kviberg. En översiktsplan gällande området Bagaregården och Gamlestaden som Stadsbyggnadskontoret har tagit fram ger riktlinjer om i vilken omfattning området kan förtätas. SJ:s område i Fjällbo har en potential för förtätning för utveckling av industriverksamhet. En förutsättning för detta är förbindelsen Vagnmakaregatan - von Utfallsgatan och Finngösamotet i Partille.

Foto: Siamac Fallah

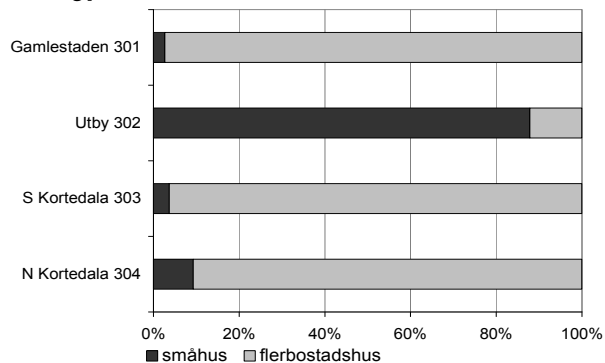
SKF Nya Kulan

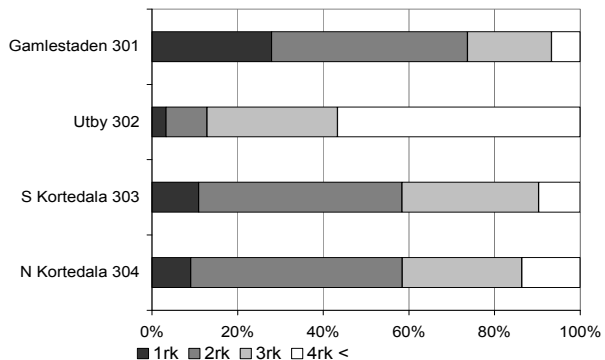
Marieholm med Gamlestadstorget i förgrunden

STATISTIK KORTEDALA (3)

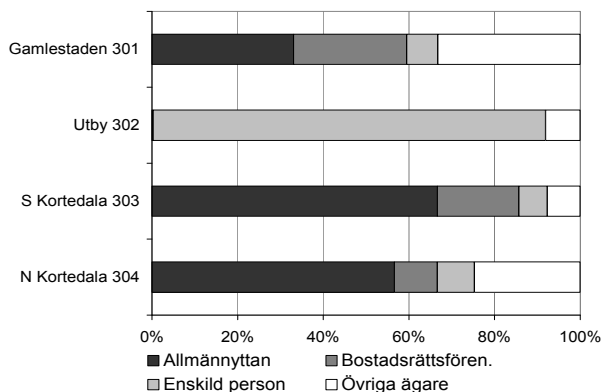
Hustyp 2006

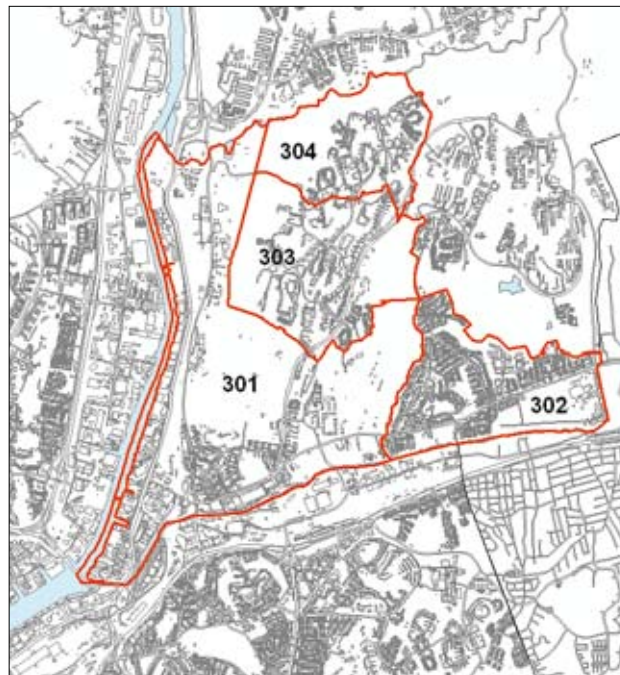
Bostadstorlek 2006

Upplåtelseform 2006

Diagrammen visar bostadsbeståndet 2006, småhus och lägenheter i flerbostadshus, fördelat på primärområden. För mer detaljerad data se <http://www.goteborg.se/statistik>

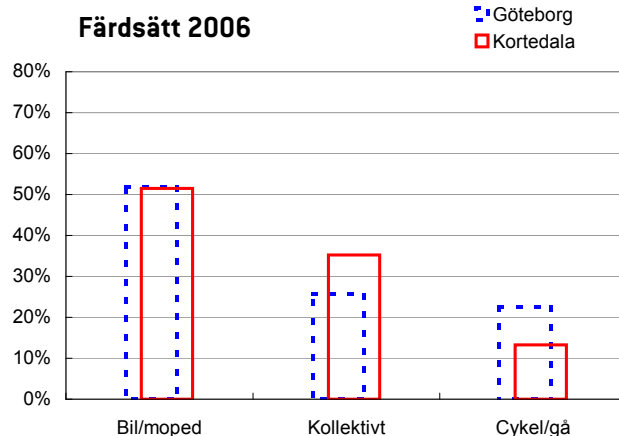
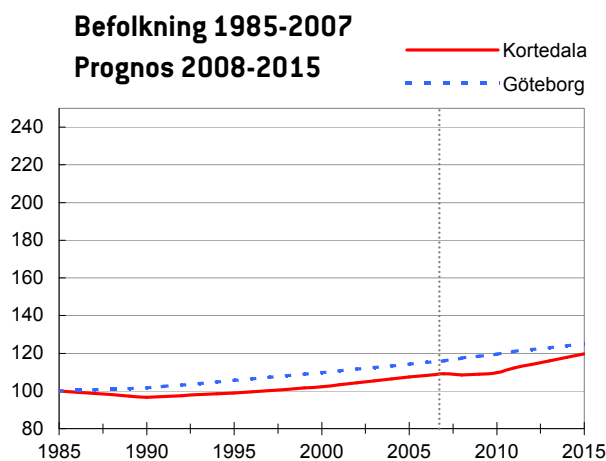
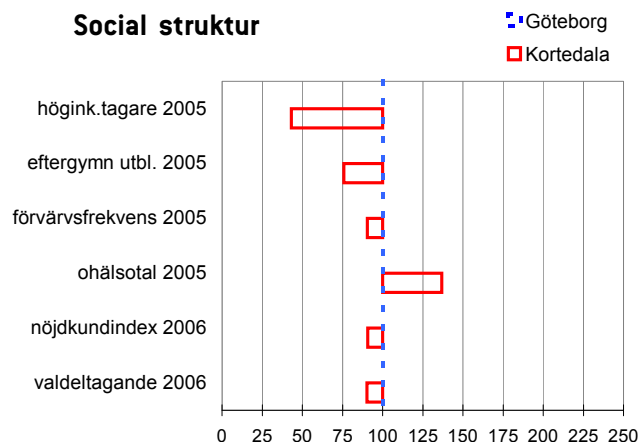
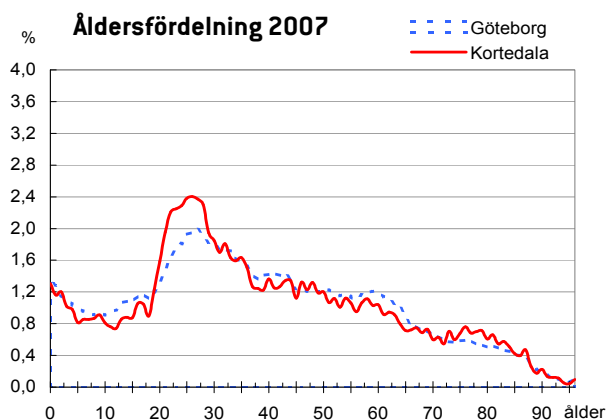
Antal bostäder 2006

301 Gamlestaden	4 760
302 Utby	1 925
303 Södra Kortedala	5 319
304 Norra Kortedala	3 297
Totalt	15 301

Kartan och tabellen visar stadsdelen med dess primärområden. De tre siffrorna är primärområdets kod. Se <http://www.goteborg.se/statistik>

Folkmängd: 27 590 personer

Landyta: 1 318 ha

Social struktur: Mäts i förhållande till genomsnittet i Göteborg, index=100. Höginkomsttagare 360< tkr/år, Eftergymnasial utbildning 3<års utbildning, Förvärvsfrekvens 25-65 år, Ohälsotal 16-65 år, se Göteborgsbladet, maj 2007. Nöjd kundindex, hur nöjda invånarna är med miljön i sin stadsdel. Se medborgarenkäten 2006. Valdeltagande. Se statistisk årsbok 2007, Göteborg.

Färdsätt 2006: Andelen resor för respektive färdsätt i stadsdelen 2005, jämfört med Göteborg. Se resvaneundersökning 2006.

Åldersfördelning 2007: Andelen av invånarna i varje åttårsklass i stadsdelen, jämfört med Göteborg. Se <http://www.goteborg.se/statistik>

Befolkning 1985-2007 och prognos: Folkmängdsförändringen i stadsdelen från 1985, jämfört med Göteborg. 1985 är index 100 och utifrån det visas förändringen i femårsintervall. 2008 - 2015 är en prognos. Se <http://www.goteborg.se/statistik>

- Nära till centrum
- Bra kollektivtrafik
- Positiv social utveckling
- Ökning av invånarantal
- Hög andel kvarboende
- Ung befolkning
- Trygga och välskötta bostadsområden
- Bra samverkan kring viktiga frågor
- Rikt kultur- och föreningsliv
- Området har bra utvecklingspotential
- Bra kommersiell service
- Många arbetsplatser

ATT LEVA I KORTEDALA

BEFOLKNING

År 2005 uppgick befolkningen inom SDN-området till 27 163 personer. Antalet invånare stiger i takt med att nya bostadsområden byggs. Sett i ett längre perspektiv har det skett stora förändringar i folkmängden framförallt beroende på utvecklingen i Kortedala. Efter det att Kortedala byggdes på femtiotalet ökade befolkningen till som mest 27 400 invånare i mitten på sextiotalet. Fram till 1990 minskade antalet hushåll till 13 600 för att därefter ha ökat med 600 fram till 1999, men på grund av alla nya bostadsprojekt i området kommer antalet att öka ännu mera. Om man ser till befolkningsutvecklingen sedan 1980 för hela stadsdelsområdet har det varit en långsam minskning fram till 1994. Därefter har folkmängden ökat. Ungefär var tredje invånare inom stadsdelsområdet är mellan 25 och 44 år vilket stämmer i stort med Göteborgs genomsnitt. Var tionde invånare är mellan 65 och 79 år. Dock är andelen mellan 20-30 år mycket högre än Göteborgs genomsnitt.

Andelen förskolebarn är ungefär lika med kommunens genomsnitt och andelen skolbarn något under. Andelen äldre över 80 år är samma som genomsnittet i kommunen.

Sociala förhållanden

SDN-området utmärks delvis av samma faktorer som övriga områden i nordost men har en genomsnittskaraktär där arbetslöshet, antalet utländska medborgare, ohälsotal, antal förtidspensionärer, inkomst, utbildningsnivå och socialbidragskostnader ligger strax under eller i nästan samma nivå som kommunens genomsnitt.

De ingående stadsdelarnas vitt skilda karaktär gör att värdena blir helt annorlunda om Gamlestaden, Kortedala, Kviberg och Utby redovisas var för sig. Då accentueras framförallt Gamlestadens nordostprägel medan Utby är mer att jämföra med de centrala och västliga stadsdelarna.

Etnisk bakgrund

Den arbetskraftsinvandring som började på 1940-talet till i första hand Gamlestaden bestod av italienare, jugoslaver och greker. Senare tillkomna grupper är flyktingar från f d Jugoslavien, Iran, Somalia m fl länder.

Av invånarna inom SDN-området är knappt var tredje person utländsk medborgare eller har varit. Ökningen av denna grupp ligger något högre än kommunens genomsnitt och i linje med den totala befolkningsökningen.

Foto: SBK

Grönsakshandel i Bellevue industriområde

KOMMUNIKATIONER OCH HANDEL

Gamlestaden och Kviberg

Utbudet av dagligvaruhandel är gott med både små och stora livsmedelsbutiker, som är relativt lätta att nå. Dock är handikappanpassningen sämre inom små butiker genom olämpliga entréer samt små ytor som ger starkt begränsad rörelsefrihet. Inom delområdet finns ett stort och varierat utbud av restauranger och andra serveringar.

I området finns även post, bank och apotek.

De allmänna kommunikationerna är väl utbyggda med såväl spårvagns- som busslinjer. Turtäthet och åktider gör att kommunikationerna till och från området är bland de snabbaste i Göteborg.

Kortedala

I delområdet Kortedala är kommersiell service och samhällsservice koncentrerad till två torg med en tydlig tyngdpunkt vid Kortedala torg. Genom moderniseringar och ombyggnader som genomförts på senare år är samtliga affärer vid Kortedala torg tillgängliga för rullstolsbundna. Tillgången på restauranger och serveringar behöver förbättras.

Inom området finns bank, Svensk kassaservice, folktandvård, apotek, försäkringskassa och systembolag.

Till och från delområdet finns goda allmänna kommunikationer med bl a täta spårvagnsturer. Dock är det långt mellan hållplatserna men vägarna mellan bostadsområden, servicecentra och hållplatser är till stor del anpassade för rörelsehindrade. Det finns också flexlinjen som transporterar målgruppen till och från olika ställen. Polishus och brandstation finns vid Kortedala torg.

Utby

Utbudet av service är relativt litet och utspritt delvis beroende på områdets karaktär med villabebyggelse. Inom området finns två större livsmedelsbutiker, som är handikappanpassade. Det innebär att det för många är långa avstånd mellan bostaden och olika former av serviceställen.

De allmänna kommunikationerna inom Utbyområdet är dåligt utbyggda. De består av enbart bussar med låg turtäthet. Detta tillsammans med den spridda servicestrukturen gör att det finns stort behov av kompletterande kollektivtrafik inom området.

Holländareplatsen

Kortedala Torg

Vy över Utby

Foto: Trafikkontoret

Dag- och nattvandringar har genomförts i Kortedala

TRYGGHET, MILJÖ- OCH FOLKHÄLSOARBETE

SDF Kortedalas trygghets-, miljö- och folkhälsoarbete bedrivs i samverkan med de boende, föreningar, fastighetsägare, berörda kommunala förvaltningar, polisen och primärvården. Kortedalas tre tidigare samverkansgrupper har ersatts med ett folkhälsoråd för hela SDN-området.

Folkhälsoarbetet har tre huvudområden, trygghet, miljö och hälsa.

Som beredande resurs finns en arbetsgrupp för vart och ett av dessa huvudområden. I arbetsgrupperna ingår tjänstemän från organisationerna i rådet. Arbetsgrupperna bemannas med hänsyn till de sakfrågor som ska behandlas.

Trygghet

Kortedala har många kvaliteter. Bland annat den väl genomtänkta stadsplanen från 1950-talet där husen har placerats med hänsyn till omgivande terräng, närhet till grönska och strövområden, bra kollektivtrafik, god kommersiell service osv.

Numera har invånarna fler krav på boendet och den fysiska miljön. Trygghet har blivit allt viktigare. Därför har fastighetsägare, hyresgästföreningar, Park- och naturförvaltningen, Trafikkontoret, polisen och stadsdelsförvaltningen ett samarbete för att skapa en ren, trygg och mänsklig stadsdel. Dag- och nattvandringar har genomförts för att titta på den fysiska miljön, gröna ytor, fastigheter, gator, vägar, skyltning, nedskräpning, klotter, tillgänglighet med mera.

Olika grupper arbetar för att åtgärda bristerna. Visionen är att de som bor och verkar i Kortedala skall trivas, känna trygghet och må bra i sitt bostadsområde. Trygghetsgruppen i Kortedala, Föreningen Fastighetsägarna i Gamlestaden och Utby samverkansgrupp är bland de större samverkansgrupper som verkar för trygghetskapande åtgärder i området.

Det lokala förebyggande arbetet bygger på invånarnas engagemang och ansvarstagande enskilt och gemensamt.

Miljöarbete

Lokalt miljöarbete är ett viktigt medel att utveckla invånarnas samhörighet, självkänsla och initiativförmåga samtidigt som stadsdelens image stärks. Förutsättningarna för olika former av lokala lösningar bedöms goda. Såväl känslighet för utsläpp måste beaktas.

Stadsdelsförvaltningens miljöarbete tar sin utgångspunkt i en miljöpolicy och ett miljöledningssystem antaget av stadsdelsnämnden. Arbetet pågår med olika energisparåtgärder samt miljöanpassade transporter inom verksamheterna för att minska användningen av fossila bränslen.

Folkhälsoarbete

Stadsdelsförvaltningen bedriver sedan flera år ett lokalt folkhälsoarbete tillsammans med primärvården, apoteket, tandvården och idrotts- och föreningsförvaltningen. Gruppen arbetar med förebyggande insatser för ungdomar, förebyggande tandvårdsinsatser, kost och motion samt förebyggande åtgärder när det gäller droger och könssjukdomar. Det finns ett hälsotorg på apoteket i Kortedala som erbjuder aktiviteter kring olika teman. Invånarna kan vända sig till hälsotorget när de behöver råd, stöd och svar på frågor om hälsa och egenvård. Där finns även personal från hälso- och läkemedelsområdet.

SERVICE

Kultur

I Kortedala finns två folkbibliotek. Kortedala bibliotek, ett av kommunens fyra resursbibliotek och stadsdelsbibliotek för Kortedala samt Gamlestads bibliotek, stadsdelsbibliotek för Gamlestaden-Kviberg-Utby. Biblioteken är delar av det göteborgska folkbiblioteks nätverket vilket ger tillgång till stadens samlade mediebestånd och den gemensam katalogen databasabonemang, e-media m m. En växande del av dessa gemensamma resurser kan nyttjas via Internet.

De båda biblioteken är välutnyttjade mötesplatser som tillhandahåller service i form av information, vägledning, medialån, tidningar, tidskrifter, läsplatser, IT-resurser samt kulturprogram. Biblioteket i Kortedala har ett resursuppdrag för i första hand stadsdelsbiblioteken i Nordost samt Örgryte och Härlanda. Huvudsakligen innebär det kompletterande mediaförsörjning vad gäller utländsk litteratur och specialmedia för läshandikappade. Tillsammans med övriga tre resursbibliotek är Kortedala bibliotek mediadepå för hela kommunen.

Dessutom omfattar stadsdelens folkbiblioteks verksamhet bokbusshållplatser i Utby, som Kulturnämnden ansvarar för.

Inom kulturområdet genomförs olika lokala aktiviteter ofta i samverkan med föreningar eller kommuncentrala kulturinstitutioner. För elever i grundskolans årskurser 3-9 bedrivs en kulturskola som erbjuder ett stort antal aktiviteter inom musik, hantverk, idrott m m. I delområdena Kortedala och Gamlestaden finns samlingslokaler där lokaler hyrs ut till föreningsverksamhet, privata arrangemang och konferensverksamhet. Samlingslokalerna är också bas för det lokala kulturutbudet som bl a innefattar film, teater, dans och utställningar.

Gympa i regnet på Kortedala torg

Estniska båtklubben vid Sävån bildades på 1940-talet

Föreningen Gamla Gamlestadspojkar

Foto: Siamac Fallah

Radar 72 - ett ungdomens hus i Kviberg

Foto: Niklas Möllberg

Skateramp i Bunkeberget

Foto: SDF Kortedala

Förskolan Januarigatan

Fritid

Föreningsliv

I stadsdelen finns ett rikt föreningsliv. I delområdet Kortedala dominerar föreningar som har lagidrott på programmet. Här finns även kvinnoföreningar och en stark hyresgäströrelse. En särskild museiförening driver ett stadsdelsmuseum. I Gamlestaden finns många invandrarföreningar och i Utby intar olika egnahemsföreningar en framträdande plats.

Stadsdelsnämnden stöder föreningslivet dels genom bidrag och dels med råd och stödinsatser samt informationsförmedling.

Radar 72 och Area 51

Göteborgs Stad har sedan år 2001 satsat extra medel på att skapa nya alternativa fritidsmiljöer för äldre ungdomar i gruppen 16–20 år. Inom ramen för denna satsning finns både Radar 72/Ungdomens hus och Area 51/Bunkeberget i Kortedala.

I maj 2003 öppnade Radar 72, ett ungdomens hus på 1300 m². Här kan man dansa, repa med sitt band, arrangera konserter och fester, ha utbildningar och kurser, klättra på klättervägg m m.

Area 51 är ett aktivitetscenter inrymt i SKF:s gamla bergtrum i Bunkeberget med en yta av 5000 m². Inne i berget finns det sex olika stora lokaler mellan 200 och 1300 m² där det finns åkytor och ramper för skateboard, BMX, inlines och cykeltrail, olika rum som används till replokaler, musikstudio, kafé samt event- och kulturaktiviteter.

Anläggningen, som är störst i sitt slag i Europa, invigdes den 12 december 1998. Projektet har finansierats av statliga s k Blommanpengar, idrotts- och föreningsförvaltningen, Gamlestadsprojektet samt SDF Kortedala.

Förskolan och skolan

I Kortedala finns sex kommunala grundskolor.

Målet är att alla ska känna sig välkomna, trygga och delaktiga i arbetet. Mångfalden är en del av vardagen och är en resurs i arbetet. Förskolans och skolans arbete bygger på en stark tro på människans möjligheter, en djup respekt för barnet/eleven samt en övertygelse om att alla barn föds med en stark inneboende drivkraft att utforska världen. Det pedagogiska arbetet förnyas och utvecklas ständigt, med barnens/elevnas behov som utgångspunkt och i takt med samhällets förändringar. Läroplanernas kunskapssyn bygger på att vårt vetande växer fram i sociala och kulturella sammanhang, mellan människor. Förskola och skola arbetar

kontinuerligt med att utveckla en bredare syn på kunskap där det kreativa arbetet får större genomslag och där skapandeprocesser resulterar i mer delaktiga elever. Ytterst handlar det om att arbeta bort motsättningen mellan abstrakta och praktiska kunskaper.

Individ- och familjeomsorg

Individ- och familjeomsorgen ska tillse att enskilda och familjer får det bistånd som de har rätt till enligt socialtjänstlagen. Viktiga målgrupper är barn och ungdomar som far illa, missbrukare, bostadslösa samt personer som är beroende av socialbidrag för sin försörjning. Särskilda resurser har avsatts till förebyggande insatser för barn och ungdomar. Där ingår två fritidsgårdar och ett ungdomskafé samt Radar 72 för lite äldre ungdomar och MST (en kvalificerad insats i hemmet för unga med stora problem), ungdomssekreterare och en ungdomsmottagning. Ungdomsverksamheten bedrivs i nära samverkan med Ungdomspolisen, skolorna, föreningslivet samt föräldrar och andra vuxna.

Stadsdelens insatser för vuxna missbrukare består dels av att tillhandahålla institutionsvård som köps av olika externa utförare, dels råd och stöd på socialkontoret och bostöd i hemmet. Dessutom tillhandahålls boende framför allt genom kommunen.

Individ- och familjeomsorgen ger också stöd till familjer samt barn och ungdomar med sociala svårigheter. Vid behov placeras barn i familjehem och ungdomar på institution. Antalet hushåll som varit beroende av socialbidrag har minskat under senaste åren främst beroende på minskad arbetslöshet. Ett flertal projekt bedrivs med inriktningen att den enskilde ska bli självförsörjande.

Altboverksamhet i Nordost

Stadsdelsnämnden Kortedala ansvarar för insatser för missbrukare i de nordöstra stadsdelarna Bergsjön, Gunnared, Kortedala och Lärjedalen. Uppdraget utförs av Missbruksenheten Norr, ett verksamhetsområde inom stadsdelsförvaltning Kortedala. Missbruksenheten Norr består av två enheter:

Altbo Norr som har olika former av boende med individuellt stöd för olika missbrukarkategorier.

Behandlingsenheten Norr som är en öppenvårdsmottagning för olika typer av missbrukare. Verksamheten erbjuder information, rådgivning och behandlingsinsatser för enskilda eller i grupp.

Insatser för funktionshindrade

Målgrupperna är personer med varaktiga funktionshinder som erhåller stöd enligt LSS eller Socialtjänstlagen.

Serviceutbudet består av råd och stöd till enskilda och familjer, grupp- och servicebostäder, daglig verksamhet i dagcenter och servicegrupper där personer med lindrig utvecklingsstörning utför arbetsuppgifter inom bl.a. kaféverksamhet, studie- och arbetsverksamhet för fysiskt funktionshindrade, träffpunkter och habilitering, korttidsverksamhet, ledsagarservice och personlig assistans.

Behoven av insatser för personer med utvecklingsstörning är idag relativt väl tillgodosedda inom SDN Kortedala. Behoven av framförallt boende med stöd väntas dock öka de kommande åren.

Vad gäller personer med psykiskt funktionshinder finns sedan länge ett upp-
dämt behov av framförallt boende.

Foto: L Wennerström

Äldreomsorg

Äldreomsorgen har till uppgift att ge vård och omsorg åt äldre. Insatserna prövas individuellt utifrån Socialtjänstlagen och varierar från insatser i det egna hemmet till omfattande omvårdnad i särskilda boendeformer.

Hemtjänstinsatserna består av serviceinsatser som städning, inköp och matdistribution eller omvårdnad där fysiska, psykiska och sociala behov tillgodoses. Där behov finns tillhandahålls även s k trygghetstelefon.

Andra former av bistånd är hemvårdsbidrag och anhöriganställningar där insatserna för den enskilde utförs av anhörig.

Särskilda boendeformer för äldreboende är med somatisk inriktning och med inriktning demens/psykiatri. Dessutom tillhandahålls korttidsboende bl a i form av platser för träning, bedömning, växelvård samt tillfälligt behov av stöd eller avlösning. Situationen för närvarande är att antalet platser för äldreboende inte kan tillgodoses inom den egna stadsdelen. Ett stort antal platser köps därför från andra stadsdelsnämnder och från privata utförare. Vid årsskiftet 05/06 hade 71 Kortedalabor särskilt boende utanför stadsdelen.

Hemsjukvården Nordost

Stadsdelsnämnden Kortedala ansvarar för hemsjukvården nordost som ger hemsjukvård till invånarna i Bergsjön, Gunnared, Lärjedalen och Kortedala.

Hemsjukvård är ett alternativ till sjukhusvård och det är ett samlingsnamn för all sjukvård som ges i hemmet på grund av att patienten har en diagnos eller ett funktionshinder som motiverar det. Målsättningen för hemsjukvården är att tillgo-

dose behoven hos de människor som inte själva kan uppsöka vårdgivande instanser med sjukvård, omvårdnad och rehabilitering i hemmet.

UTVECKLINGSTENDENSER OCH BEHOV

På lång sikt har det skett stora förändringar i folkmängden, infrastrukturen och servicen i Kortedala.

Kortedala har en positiv utveckling och erbjuder ett relativt centralt varierat boende med bra kvalitet. Delområdenas olika karaktär och struktur, bra kollektivtrafik, närhet till grön- och strövområden, god kommersiell service och närhet till all annan service gör Kortedala attraktivt för många att vilja bo, arbeta och investera i.

I takt med ökningen av nybyggda bostäder inom området ökar också behovet av service. Förutom kommunal service är en allsidig och väl fungerande service inom samtliga sektorer en förutsättning för den framtida utvecklingen. Tillgången på närservice i form av post, bank, apotek, vårdcentral och dagligvaruaffärer är av särskild vikt inte minst för barnfamiljer, äldre och funktionshindrade.

Utbyggnaden av gång- och cykelbanor samt tillgänglighet och framkomlighet för alla grupper är viktigt för stadsdelens positiva utveckling.

Tillgången till kollektivtrafik är mycket god inom delområdena Kortedala och Gamlestaden men trafiken behöver kompletteras med både tätare turer och fler linjer i Utby, Alelyckan och Marieholmsområdet. Utbyggnaden av kollektivtrafiken ökar tillgängligheten och bidrar till att resorna sker på ett miljövänligt sätt.

Trygghetsarbetet bedrivs på ett konstruktivt och långsiktigt sätt och den upplevda tryggheten i området är god. Det är viktigt att satsningar inom den fysiska miljön sker kontinuerligt och att det finns incitament för att de samverkansformer som finns inom området kan fortsätta sitt arbete.

Satsningar på folkhälsoinsatser är viktiga för att stadsdelsinvånarna får bra vård men även få information och möjlighet att ta hand om sig själva genom egenvård. Det är viktigt att den befintliga folkhälsosamverkan som finns mellan alla berörda parter fortsätter och utvecklas.

Stadsdelen erbjuder ett stort antal aktiviteter inom musik, hantverk, idrott m.m. till skolelever. Inom kulturområdet genomförs olika lokala aktiviteter ofta i samverkan med föreningar eller kommuncentrala kulturinstitutioner. Stadsdelens två bibliotek erbjuder även IT-tjänster samt särskilda insatser för barn. Det är viktigt att alla dessa insatser fortsätter och utvecklas för att möta det framtida behovet. Alla nybyggda studentbostäder har lett till inflyttning av många unga studenter som ställer fler och större krav på bibliotek och kulturverksamheten i stadsdelen.

Därför är det också viktigt att föreningslivet i stadsdelen får stöd att utvecklas för att möta förändringarna och behovet.

Antalet hushåll som varit beroende av socialbidrag har minskat under senaste åren främst beroende på minskad arbetslöshet. Omfattande insatser görs för att minska beroendet av socialbidrag. Ett flertal projekt bedrivs med inriktningen att den enskilde ska bli självförsörjande.

Befolkningsprognosen visar att åldersgruppen över 65 år kommer att minska och åldersgruppen 85 år och äldre öka vilket förmodligen medför ökat behov av vård- och omsorg.

I Kortedala behöver alternativa boendeformer för äldre skapas i närmiljön så att de de äldres sociala nätverk kan bibehållas. Ett korttidsboende anpassat för dementa behövs nu och förmodligen också i framtiden för att på ett bättre sätt kunna stötta boendet i det egna hemmet.

Genom att använda teknik i hemmet känner vårdtagaren större trygghet i sin vardag och kan därmed bo kvar längre i sin bostad.

Nätverksbygge av sociala aktiviteter mellan äldre, anhöriga och föreningar är viktigt och utveckling av dagvårdsplatserna pågår med syfte att innehållet i den dagliga verksamheten anpassas till äldres önskemål.

Antalet platser för äldreboende täcker inte behovet och ett stort antal platser köps därför från andra stadsdelar eller privata. En prioriterad målsättning är att tillskapa fler platser inom SDN-området och främst i delområdet Kortedala.

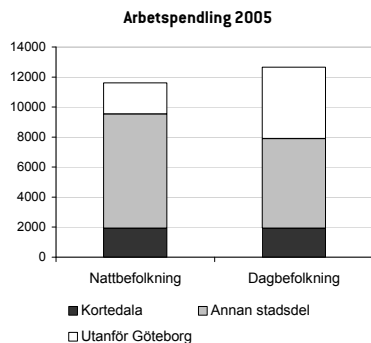
Kortedala har bra skolor som är i ständig förändring för att möta en föränderliga omvärld.

Det ska finnas tillräckligt med förskoleplatser för att möta stadsdelens behov av barnomsorg. Förskolans och grundskolans lokaler och läromiljöer ska utformas för att stödja barn/elevs lärande maximalt.

(3) Kortedala: Verksamheter i Marieholm, Kvibergs kaserner, självbyggda egnahem i Utby och folkhemets grannskapsenheter i Kortedala

- Många arbetsplatser bidrar till hög inpendling men även skapar möjlighet för många att både bo och arbeta i stadsdelen
- Arbetsplatserna och den höga inpendlingen bidragit till utökad handel och kommersiell service.
- Bra logistik för näringslivet
- Centralt belägna verksamhetsområden med mycket god kollektivtrafikförserjning

Nattbefolkning: Stapeln visar antalet förvärvsarbetande boende i stadsdelen. De olika färgerna visar var dessa arbetar.

Dagbefolkning: Stapeln visar antalet personer som har sin arbetsplats i stadsdelen. De olika färgerna visar var dessa bor.

Källa: SCB 2005

NÄRINGSLIVET I KORTEDALA

SDN Kortedala har en stor andel boende som också arbetar i stadsdelen. Detta faktum, liksom inpendlingsöverskottet, dvs att områdets dagbefolkning är större än nattbefolkningen, beror i första hand på det stora antalet arbetsplatser i Gamlestaden och Marieholm.

Stora delar av industriområdena har stor utvecklingspotential och olika planer bearbetas för att ta vara på möjligheterna.

Inom stadsdelen finns många arbetsplatser i förhållande till antalet boende. 4,53% av Göteborgs arbetsplatser eller 12372 arbetstillfällen fanns i Kortedala under 2003. Antalet arbetstillfällen ökade till 12793 under 2004.

ARBETSSOMRÅDEN

Inom programområdet finns ett stort antal verksamhetsområden. Det största idag är området utmed Göta älv som sträcker sig från Sävåns utlopp i Göta älv till Alelyckan. I norr ansluter det till Alelyckans industriområde, som har potential för en utbyggnad med ca 30 ha. I söder gränsar älvområdet till verksamhetsområdet kring Göteborgs slakthus.

SKF är fortfarande områdets största företag och använder stora ytor. SKF tömmer succesivt verkstadslokalerna norr om Sävåån och flyttar dessa till företagets område söder om ån. Huvudkontoret kommer att vara kvar och de övriga lokalerna fylls efter hand med olika externa verksamheter.

Öster om SKF ansluter Bellevue industriområde och längst i öster mot gränsen till Partille ligger SJ:s huvudverkstad med stora lokaler, som efter hand hyrs ut för nya verksamheter. Där finns också ett verksamhetsområde med viss potential för utbyggnad.

Inom Kortedala finns ett arbetsområde vid Dagjämningsgatan.

UTVECKLINGSSOMRÅDEN

Sedan SKF har flyttat sin produktion från fabrikerna vid Artillerigatan till södra sidan av Sävåån, har möjligheter skapats för andra företag och organisationer att etablera sig i fabriksbyggnaderna. Dock finns ca 70 000 kvm tomma lokaler och hela SKF-området har även stor förtätningspotential. I den nyligen antagna fördjupade översiktsplanen för Gamlestaden och Bagaregården finns många bra exempel på hur området kan förtätas med både verksamhetslokaler och bostäder.

SKF har sedan många år haft ambitionen att bygga om delar av de gamla fabrikslokalerna till ett stort köpcentrum och samtidigt använda delar av markytorna till kommersiellt torg och rekreation. Dessa planer kräver samtidigt stora ytor för kundparkering. Området kommer att behöva saneras med anledning av föroreningar i både byggnader och mark.

Marieholmsområdet är ett annat expansivt industriområde som kommer att genomgå stora förändringar inom de närmaste åren.

Utbyggnad av Norge-/Vänernbanan till dubbelspår, pendeltågstation vid Gamlestadstorget samt Partihallsförbindelsen och fortsättningen till Hisingen kommer att påverka området på många sätt.

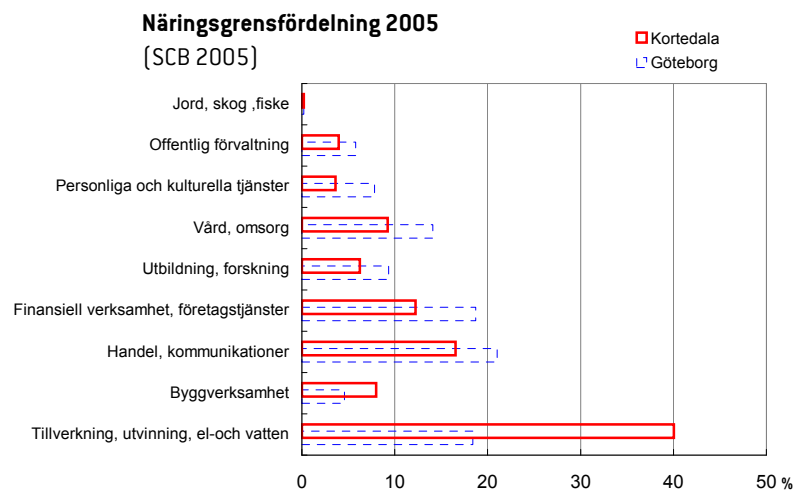

Foto: SDF Kortedala

Alelyckan -Altbo i fd industribyggnad

Marieholms industriområde

Foto: L Wennerström

SKF har flyttat sin produktion till andra sidan Säveån

UTVECKLINGSTENDENSER OCH BEHOV

Kortedala överensstämmer i stort sett med Västra Götalandsregionens vision om ”Det goda livet” som ligger som grund för regionens fortsatta utvecklingsarbete.

Göteborg som tillväxtregion skapar ökad konkurrens om exploatering av attraktiva markområden. Stadsdelar som Kortedala med stor exploateringspotential, ganska centralt läge samt med en bra infrastruktur är attraktiva.

Varierat boende nära centrum, bra kollektivtrafik, möjlighet till fritidsaktiviteter och rekreation, nära till handel och annan kommersiell service lockar fler och fler människor att vilja bo i Kortedala. Det rika antalet arbetstillfällen bidrar till att många kan både bo och arbeta i stadsdelen. Alla dessa positiva egenskaper leder till många nyetableringar men även ökad vilja till nyinvesteringar hos dem som redan finns inom området.

Näringslivet inom området är inte bara viktigt för Kortedala utan för hela Göteborg och med tanke på alla internationella företag som SKF, WSP, ThyssenKrupp, SAAB Aero m fl är näringslivet i Kortedala viktigt för hela Sverige. Industrierna i området är bland dem som gjort Göteborg internationellt känt.

Det är viktigt att området utvecklas för ökad tillgänglighet till arbete, utbildning och sociala kontakter samtidigt som barriäreffekterna behöver mildras. Kontakten med grannstadsdelarna och Hisingen måste öka. Samverkan mellan olika stadsdelar ger förutsättningar för högre tillväxt, välfärd och ett rikare kulturliv samtidigt som det blir lättare att behålla sin växtkraft och en långsiktigt positiv befolkningsutveckling.

För att behålla det näringsliv som redan finns inom området samt möta alla nyetableringar och befolkningsökningen i Kortedala på ett hållbart och bärkraftigt sätt, krävs investeringar i infrastrukturen. Detta för att främja en hållbar tillväxt, god tillgänglighet till och från samt inom området, hög trygghet samt en positiv utveckling i SDN-områdets olika delar.

Foto: S. Fallah

Spårområdet söder om Sävån utgör en tydlig barriär mellan Gamlestaden och Bagaregården

- Göta älvdalen, Lärjeån och Sävån har stora naturvärden
- Flerbostadshus i Gamlestaden och Kortedala, villor i Utby
- Gott om mark för bebyggelse inom f d Kvibergs kasernområde
- Marieholm ett stort verksamhetsområde
- Mark för verksamheter, handel och bostäder inom Nya Kulan (fd SKF)
- Gamlestadstorget blivande knutpunkt och pendeltågstation
- Partihallsförbindelsen planeras mellan väg E20 och E45

DEN FYSISKA MILJÖN I KORTEDALA

MARKANVÄNDNING

Natur och park

Länsstyrelsen och Naturvårdsverket har pekat ut tre områden av riksintresse som berör stadsdelsområdet. Det är Göta älvs och Lärjeåns dalgångar samt Sävån. Dessa områden ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada miljön.

Lärjeån och Sävån är också s k Natura 2000-områden (skyddade enligt EU:s fågel- och habitatdirektiv).

Göta älv

Dalgångslandskapet kring Göta älv har en storslagenhet jämförbar med de norrländska älvdalarna. Sluttningarna från bergsplåtarna på ömse sidor om dalgången bildar en mäktig ram. Ängslövskogar av lundkaraktär finns på åtskilliga ställen. Vattendraget utgör en betydelsefull vandringsled för lax och havsöring till viktiga reproduktionsområden i vattendragens biflöden. Göta älvdalen utgör en av vårt lands viktigaste flyttleder för nordliga häckfåglar. Göta älv har sedan 1894 utnyttjats som vattentäkt och står idag för vattenförsörjningen av mer än en halv miljon människor.

Lärjeån

Lärjeåns dalgång karakteriseras inom Kortedala av blandlövskog med förekomst av lundartad ängslövskog. Lundvegetationen har få motsvarigheter i denna del av länet. Ett förslag till naturreservat har arbetats fram i samarbete mellan kommunen och länsstyrelsen. Det avses omfatta ån med de viktigaste tillflödena samt stora delar av dalgången framförallt i den västra delen.

Sävån

Inom Göteborg omges Sävån av stadsbebyggelse och kantas här och var av smala ridåer av klibbal. Ån är ytterst värdefull för sitt laxbestånd men hyser också havsvandrande och stationär öring, ål, gädda, simpa m fl arter. Gällande detaljplan anger vattenområde. Översiktsplanen redovisar långsiktigt bevarad markanvändning. Vid tillståndsprövning ska särskild hänsyn tas till åns naturvärden. I Program för Sävån, godkänt av byggnadsnämnden 2004, visas hur ån kan göras mer tillgäng-

Kortedala har i förhållande till de andra stadsdelarna i nord-ost relativt lite skogsmark

lig, dels i form av ett promenad- och cykelstråk längs ån och dels som en rekreativ resurs i staden. Programmets fokus är i första hand på området mellan Sävans mynning och Kviberg.

Stora naturvärden

Ett annat område med stort naturvärde är de stora jättegrytorna med kvarliggande löparstenar vid Bellevue. Jättegrytorna är fridlysta och förvaltas av länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har låtit inventera beståndet av ädellövskog i Göteborg. Inom stadsdelsområdet finns ett antal områden att värna om. Ett område sydväst om Kortedala, bevuxet med ekskog och annan ädellövskog till vissa delar, har klassats med mycket högt skyddsvärde. Högt skyddsvärde har delar av Lärjeåns dalgång från Lärjeholm österut förbi Eriksbo. I området finns i vissa delar ädellövskog men

MARKANVÄNDNING

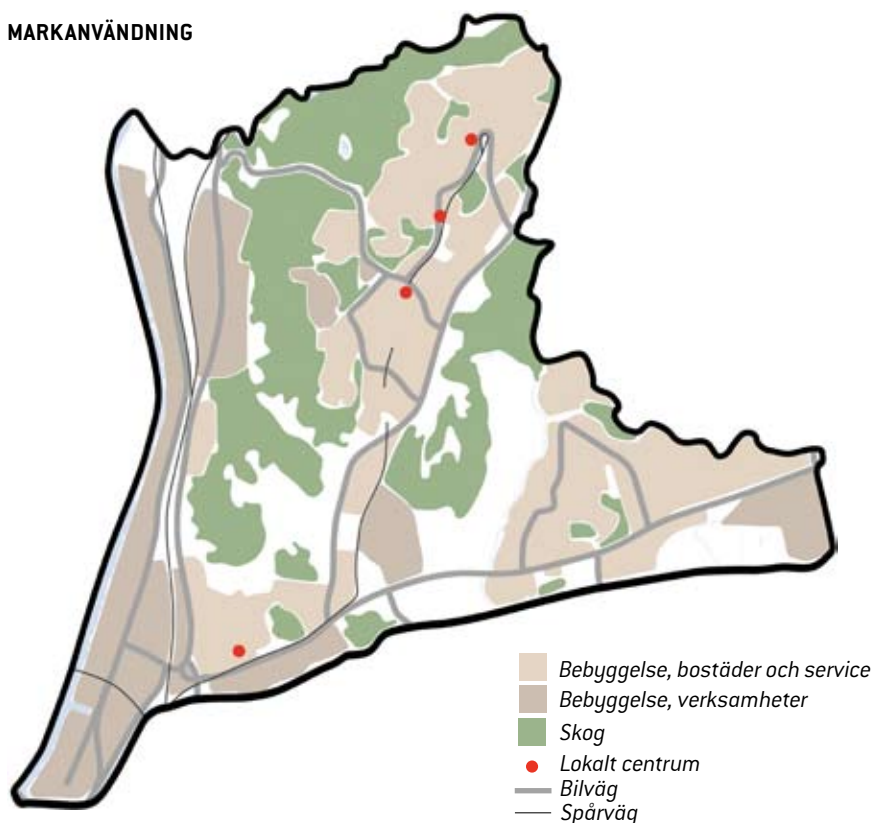

Foto: Conchi Gonzalez Länneryd

Lärjeån

Foto: Pamela Enström

Vy över Lärjeåns dalgång

Foto: L Wennerström

Fjällbo Park

Foto: L Wennerström

Utbynäs villastad

Kortedala är en relativt tätbebyggd stadsdel med verksamhetsområdena längs Göta älv och Säveån.

huvudsakligen ädellövblandskog. Inom stadsdelsområdet finns ekologiskt särskilt känsliga områden. Mycket högt biologiskt värde finns utmed Säveån och längs Lärjeåns dalgång. Säveån är transportled för lax och öring till lekplatser högre upp i vattensystemet. I Lärjeån förekommer lax och flodpärlmussla och i övrigt ett rikt växt och djurliv. Vid Lärjeholms gård finns en gammal grovstammig ädellövskog med intressant flora och fauna, som klassats som markområde med högt biologiskt värde. Gärdsås kulle är klassad som område med biologiskt värde. I branten finns en rik flora med bl a trolldruva.

Inom stadsdelsområdet är följande områden uppräknade som viktiga delar stadens grönstruktur: Väster om Kortedala ligger ett område med rekreations- och landskapsbildsvärden. Bunkeberget vid Artillerigatan är värdefullt från rekreations- och stadsbildsynpunkt. Gärdsås kulle med omgivning samt Fjällbo ängar är områden med rekreations-, natur- och landskapsbildsvärden. Utmed Kvibergsbäcken leder ett rekreationsstråk ner mot Säveån. Ett bibehållet stråk mellan Kortedala förbi Gärdsås kulle in i Bergsjöns friområde är värdefullt för stadsbild och rekreation.

Stora friluftsvärden

Inom stadsdelsområdet finns också områden med stora friluftsvärden. Det är Gärdsås kulle, som är ett viktigt promenadområde norr om Kviberg. Norr om Kortedala och Bergsjön finns en del av ett promenadområde längs de branta bergslutningarna ner mot Lärjeån och vidare i Lärjeåns dalgång. Göta älv är viktig som segelled för fritidsbåtar. Det finns även unika möjligheter till rekreation och friluftsliv på Kviberg samt längs med Säveån.

Bebyggelse

Av historiken i tidigare kapitel framgår att området innehåller bebyggelse från 1800-talets början till dags dato. Stadsdelen byggs kontinuerligt ut även om vissa årtionden varit mer framträdande än andra. Inom SDN-områdets geografiska gränser finns 14 000 lägenheter i flerfamiljshus och 2 600 i småhus. Av småhusen ligger huvuddelen i Utby.

De äldsta bostäderna är träbyggnader i en eller två våningar. Under seklets början byggdes ett stort antal bostäder i framförallt Gamlestaden. Det var landshövdingehus byggda av privata ägare med lägenheter för uthyrning. SKF bidrog med lägenheter i bostadsföreningar. Emily Dicksons stiftelse byggde markbostäder i friliggande eller sammanbyggd form.

Under 1930- och 40-talen kom bostadsrättsföreningar och uthyrningslägenheter i 2- eller 3-våningshus i både Gamlestaden och Kviberg. Samtidigt startade

egnahemsbyggandet i Utby där villabyggandet börjat vid sekelskiftet med stora enfamiljshus. Under 1950-talet byggdes framför allt hela Kortedala ut med en blandning av 3-våningshus och höghus med 7-8 våningar.

Kvibergshusen uppfördes i slutet av 1950-talet och är en manifestation över tidigt elementbyggeri. Forumhuset, ett f d hotell med underliggande parkeringshus i Gamlestaden tillhör samma tradition och uppfördes i slutet av 60-talet. Under de kommande årtiondena byggdes kompletterande småhus- och flerfamiljshusområden. Där utgör grupp- och flerfamiljshusen vid Fullmånegatan och Fjällbo Park några av de senaste exemplen.

Bostadsbeståndet är i gott skick. I Kortedala har de flesta husen byggts om under 1980- och 90-talen. Det innebar att även 3-våningshus till en viss del blivit tillgängliga med hiss. Landshövdingehusen i Gamlestaden saknar hiss men några nybyggen i stadsdelen är fullständigt tillgängliga även för rullstolsbundna. De höga husen i Kviberg har också hiss och även nya hus i Fjällbo. Vid en allmän bedömning är bostäderna inom stadsdelsområdet av god standard och väl underhållna.

De flesta bostäderna ägs av allmännyttan. 20 % ägs av enskilda personer, 17 % av bostadsrättsföreningar och lika stor andel av juridiska personer.

Trafik

Biltrafik

Väg E45, Marieholmsleden, är den stora genomgående trafikleden i nord-sydlig riktning med anslutning vid Lärjeholms gård i norr och i söder vid Slakthusviadukten alternativt vid Waterloo gatan.

Två lokala leder i nord-sydlig riktning är Kortedalavägen mellan Bellevue och norra Kortedala samt Mellbyleden från Utby vid Partillegränsen upp till Bergsjön och vidare till Gråbovägen. Även Kortedalavägen ansluter till denna via Ljusårsvägen. Kortedalavägen kopplas också lokalt till Gamlestadvägen via Tideräkningsgatan - Burmabacken.

Genom utbyggnaden av Kvibergslänken 2002 mellan Kvibergsvägen och von Utfallsgatan har trafiken på Artillerigatan minskat. Artillerigatan har därmed kunnat byggas om till tre körfält och en allé färdigställd under 2005.

Kollektivtrafik

Tre spårvägslinjer betjänar stadsdelsområdet och gör det möjligt att nå centralstationen från Januarigatan på 20 min och från SKF på 8 min. Stadsdelen Utby nås inte med spårvagn.

Foto: L. Wennerström

Villabebyggelse i Kviberg

Foto: L. Wennerström

Trafik över Gamlestadstorget

Bostadsområdet Kortedala i norra delen av stadsdelen har en tydlig struktur med lokala torg längs ett kollektivtrafikstråk som är typiskt för den tidens bebyggelse

Det finns starka önskemål inom området om en spårväghållplats vid Alelyckan. Ett hållplatsläge vid Alelyckans industriområde finns anvisat i gällande detaljplan. I stället för denna har en hållplats vid stormarknaderna vid Alekärrsgatan föreslagits, men är inte aktuell för närvarande.

Busslinjer finns till centrala staden, Angereds Torg och Östra sjukhuset. Från Gamlestadstorget går en buss till Olofstorp via Gamlestadsvägen och ett antal industribussar gör att behovet av kollektivtrafik anses vara väl tillgodosett.

Trafiksäkerheten är viktig inte minst för alla barn och ungdomar, som reser kollektivt med buss eller spårvagn till hållplatsen vid SKF.

Cykeltrafik

Ett flertal dubbelriktade cykelleder skapar relativt goda förbindelser inom SDN området. Vissa brister finns och förbättringar kan göras.

Från Gamlestadstorget finns dubbelriktade cykelbanor till Utby och vidare mot Partille och även upp till Bergsjön. Via Almanacksvägen når man norra Kortedala även om separata cykelbanor inte finns inom själva stadsdelen. Gamlestadsvägen har en dubbelriktad cykelbana upp till Lärjeholm och vidare mot norr och nordost.

Från Gamlestadstorget är det möjligt att via Gullbergs strandgata eller Riddaregatan cykla in till centrala Göteborg eller nå de sydöstra stadsdelarna.

Foto: L Wennerström

STADSMILJÖ

Programområdet har många kvaliteter. Tillgången på grönområden är god, utbudet av bostäder är varierat, antalet arbetsplatser täcker mer än stadsdelens behov och kulturaktiviteterna är många.

För att få tillgång till en vacker stadsmiljö och ökade möjligheter till rekreation, krävs en långtgående samverkan mellan stadsdelsnämnden och andra aktörer, som har ett långsiktigt intresse av stadsdelens ökade attraktivitet. Resultatet av en sådan samverkan är upprustningen av Brahegatan, som färdigställdes under hösten 1998, och den nyligen genomförda upprustningen av Holländareplatsen. Nämnas bör också föreningen Fastighetsägare i Gamlestad, som i ett antal projekt arbetar för ett tryggt och trivsamt Gamlestad.

Kulturmiljö

Det finns en hel del fornminnen inom stadsdelsområdet. De flesta är högt belägna på bergspartier men ett av undantagen är Gamlestadstorget, som är platsen för Nya Lödöse. Bunkeberget i Gamlestad och Blåsås inom Kvibergsområdet har flera

Foto: Trafikkontoret

Den nyligen genomförda upprustningen av Holländareplatsen

fornminnen och även de höga bergspartierna väster om Kortedala. Detsamma gäller bergspartiet nordost om Utby och även grönområden inom Utbyområdet. På höjderna i Kviberg finns flera rösen och i Utby finns skålgropar och stensättningar. Vid Gamlestadsvägen finns också Hospitalskyrkogården.

Kvibergs kaserner och närliggande byggnader är byggnadsminnen vilket innebär att de inte får rivas eller ändras exteriört. Det centrala kanslihuset är skyddat även interiört.

I kommunens program för bevarande finns flera byggnader och miljöer som inte får förvanskas. I Gamlestaden är det Alelyckans vattenverk, fyra villabyggnader i trä uppförda för Alelyckans anställda, f d Lärje station, ett bostadshus öster om Gamlestadsvägen samt något längre söderut Emily Dicksons stiftelse och en närliggande f d butik. Göteborgs slakthus och f d Apoteket Måsen vid Sävån är också klassade som bevaransvärda. I programmet ingår också en stor del av Gamlestadens landshövdingehus. Gamlestadsskolan och Nylöseskolan samt Medborgarhuset anses vara goda representanter för sin tid och därför av kulturhistoriskt intresse.

I programmet ingår också Kvibergsnäs landeri, söder om Kvibergsvägen, som är det enda kvarvarande landeriet med både bostadshus och ekonomibyggnader bevarade. Andra intressanta miljöer är Kvibergs kyrkogård, de s k Kvibergshusen från 1960-61 samt de funktionalistiska bostadshusen vid Styckjunkaregatan. Intres-

Foto: L. Wennerström

Kvibergs kaserner

Foto: SBK

Båtklubben bildades av estniska SKF-arbetare som kom till Göteborg efter kriget

Foto: Stadsarkivet, Sune Sundahl

"Lyktan" vid Gregorianska gatan på 1950-talet

santa byggnader med anknytning till den militära verksamheten är bland andra det f d soldathemmet vid Kvibergsvägen, f d officersvillan vid Sävån och f d underofficersbostäderna vid Fanjunkaregatan.

I Utby finns två bevaransvärda manbyggnader från 1800-talets början. Den ena är Utbynäs gård och den andra har adress Backegårdsgatan 29. Delar av Utbynäs villastad kring Anders Mattsonsgatan, experimenthusen vid Backegårdsgatan 27 31, Utbynässkolan, f d Fjällbohemmet (idag ”Fjällbo Park”) samt radhus vid Lemminggatan, Kyrkebacken och Tornväktaregatan bedöms vara av historiskt intresse. SJ:s verkstäder vid Vagnmakaregatan har ett industrihistoriskt värde.

I Kortedala är Citytorget, Lövåsskolan och bostadshusen vid Första Majgatan och Årstidsgatan samt atriumhusen vid Aprilgatan 6-14 med i bevaringsprogrammet. Andra värdefulla miljöer är Kortedala Torg och f d Gärdåsskolan, punkthus och lamellhus vid södra delen av Kalendervägen och vid Gregorianska gatan samt Norra Centrum och de vinkelbyggda lamellhusen vid Januarigatan och Aprilgatan. Samtliga är byggnader från 1950-talet.

Foto: SBK

Bellevue industriområde

Foto: L Wennerström

Renoverat landshövdingehuset i Gamlestaden

Gamlestaden

Gamlestadens väverier, SKF och det under 1920-talet tillkomna slakthuset var de arbetsplatser som stadsdelen växte upp kring. Uppifrån Storeberget kan man se årsringarna av arbetarbostäder, mestadels olika decenniernas landshövdingehus och med sextioalets bostadshus som ett avslutande utropstecken i form av Kvibergshuset och höghuset på Brahegatan.

Bygandet av stadsdelarna Kortedala och senare Bergsjön gjorde att många flyttade från de omoderna och små lägenheterna i Gamlestaden till de nya förorterna. Gamlestadens befolkning minskade och man planerade att riva stora delar av stadsdelen för att ge plats för en flerfling sk matarled ut till de nya områdena. Av

dessa planer blev inget men först på åttiotalet renoverades husen i Gamlestaden och befolkningskurvan vände uppåt då barnfamiljer åter sökte sig till stadsdelen.

Alltsedan SKF började sin arbetskraftsimport i slutet av 1940-talet har Gamlestaden alltmer fått en prägel av internationell småstad. Bilden påminner om dess föregångare med utländska skepp i Sävån och handelsmän från när och fjärran, som bodde i staden. Under senare år har en stor del av inflyttningen utgjorts av flyktingar. De många arbetsplatserna såväl i själva Gamlestaden som i Marieholms, Alelyckans och Bellevue industriområden ger underlag för ett stort antal restauranger och affärer. Specialaffärer finns bl a för finska, asiatiska och medelhavsländernas matvaror.

Det har inte byggts några nya bostäder i Gamlestaden på senare år. Däremot har utbyggnaden av det på 1980-talet planerade Alelyckans industriområde kommit igång. Särskilt kan nämnas att Kretsloppsnämnden här bygger en unik anläggning för återvinning och återanvändning. Det som är speciellt med denna kretsloppspark är att inkommande materiel och produkter kommer att i största mån tas till vara. Här gäller att ta tillvara istället för att slänga. Kretsloppsparken invigs sommaren 2007. Handelsområdet vid Alekärrsgatan har också utvecklats. Med stöd av en ny detaljplan och med ny ägare har området utökats och fått ett helt nytt utseende och flera nya stormarknadsbutiker.

Utby

Utvecklingen från bondby till villasamhälle började med Utbynäs Villastad 1905, ett idealistiskt projekt med syfte att ge välbeställda göteborgare en möjlighet att flytta ut till en god lantlig miljö. Förebilden var de brittiska trädgårdsstäderna. En sjättedel av lägenhetsbeståndet i SDN-området Kortedala finns i småhus. Den övervägande delen av områdets småhus finns i Utby. Till största delen är de små villorna och radhusen i Utby och Fjällbo egnahemsområden resultat av sk självbyggeri från 1937-61. Denna del av egnahemsrörelsen syftade till att ge skötsamma och mindre bemedlade arbetare eller lägre tjänstemän möjlighet att få eget hus och köksträdgård. Detta gjordes möjligt genom statliga lån och egen arbetsinsats.

Under 2002 anordnade fastighetsnämnden en markanvisningstävling om bra bostäder till rimliga kostnader för ett område vid Fjällbo Park som detaljplanerades i början på 1990-talet. Tävlingen vanns av PEAB tillsammans med ABAKO arkitektkontor. Området med 110 lägenheter består av fyra punkthus och ett antal tvåvånings radhuslägenheter och var inflyttningsklart till julen 2004.

Invigning av Kretsloppsparken den 5 maj 2007

Utby egnahemsområde

Foto: L. Wennerström

Kortedala, Göteborgs första moderna förort

Kortedala

Både Gamlestaden och Utby är relativt gamla, under lång tid framväxta stadsdelar på tidigare jordbruksmark. Kortedala däremot är Göteborgs första moderna förort eller satellitstad, som den kallades då den byggdes på femtiotalet. På bara några år förvandlades den kuperade skogs- och betesmarken, bebodd av torpare, småbrukare och backstugusittare, till en stadsdel för över 25 000 invånare. Att planera och bygga ett så stort område i ett enda svep var ett unikt projekt och har gjort Kortedala till något av en symbol för 1950-talets folkhemsbygge. Lägenhetsbeståndet är i stor utsträckning ombyggt och renoverat under 1980/90-talen. Av ekonomiska skäl är de relativt små lägenheterna åter attraktiva. Men konkurrensen från externa butiksetableringar och invånarnas bristande köpkraft gör att Kortedala torg och de andra centrumanläggningarna har stora ekonomiska problem.

Under 1990-talets första hälft detaljplanerades och byggdes nya bostäder i främst flerbostadshus vid Fullmånegatan och i gruppbyggda småhus vid Gräsmånadsgatan. Därefter har inga nya vanliga bostäder byggts i stadsdelen. Däremot ett nytt äldreboende med 56 lägenheter byggts vid Kortedala torg.

Kviberg

Att Lv6 flyttat och hela det gamla militärområdet blivit tillgängligt har försatt SDN Kortedala i en helt ny situation. Kasernerna är byggnadsminnesförklarade och ombyggda för kontorsverksamhet. I övriga byggnader finns bl a Kvibergs militär-museum, ett idrottsmuseum, restaurang, vandrarhem, verkstäder, föreningslokaler och loppmarknad.

Kommunfullmäktige har våren 2005 antagit en fördjupad översiktsplan för Kviberg. Den genomgripande tanken i översiktsplanen är att det gamla regementsområdet ska komplettera och binda samman de omgivande stadsdelarna. Ett självklart inslag i utvecklingen är att tillföra bostäder. Samtidigt avsätts stora områden för idrott och rekreation.

Det moderna bostadsbyggandet i Kviberg påbörjades dock redan 2001 när Ali-vallen detaljplanerades och bebyggdes med radhus. Därefter följde nordvästra Kviberg 2002 med radhus och gruppbyggda småhus. Ett stort antal studentbostäder har byggts under 2003-2005 i området nordväst om Kvibergs kaserner.

UTVECKLINGSTENDENSER OCH BEHOV

Upplevelsen av att bo och verka i en stadsdel präglas i hög utsträckning av hur den totala stadsdelsmiljön är utformad. Miljön skapas av många olika faktorer som t ex bebyggelse, bostäder, arbetstillfällen, trafik, närservice och rekreationsmöjligheter. Av särskilt intresse är att tillskapa värden, som bidrar till att öka stadsdelens attraktivitet. För Kortedala SDN-område gäller det bl a tillgång till en vacker stadsmiljö och ökade möjligheter till rekreation. Motions- och promenadstråken behöver rustas upp så att de är tillgängliga för alla målgrupper även under den mörka årstiden. Gaturum och entréer till området behöver rustas upp. Gamlestadstorget är en entrépunkt, som kräver genomgripande åtgärder. Andra exempel är de stora spårområdena i och i angränsning till stadsdelsområdet och Marieholmsleden, som är hela stadens entré från nordost.

Natur och Park

Lärjedalens naturområden är viktiga för alla göteborgare. Lärjeåns dalgång behöver säkerställas för framtida generationer. Det är viktigt att arbetet med Lärjeåns naturreservat slutförs. Det är dock angeläget att möjligheter kvarstår att förbättra förbindelserna för såväl bil- som spårvägstrafik över Lärjeån.

Även kontakterna med Sävån och Göta älv behöver utvecklas så att allmänheten får bättre tillgång till stränderna.

Bebyggelse

Bostadsbeståndet inom stadsdelsområdet är i gott skick och utbudet varierat. Inom varje stadsdel behövs komplement för att skapa bättre balans mellan småhus och flerbostadshus. Gamlestad, Kortedala och Kviberg domineras av flerbostadshus och behöver därför i första hand kompletteras med småhusbebyggelse.

Vid Kortedala Torg finns en outnyttjad möjlighet enligt en detaljplan från början på 1990-talet att bygga ett höghus innehållande bostäder. Lämpligheten av att genomföra planen har diskuterats. F n finns inget intresse att bygga från fastighetsägarens sida.

Inom programområdet finns fler arbetsplatser än det egna behovet. Utbyggnad av ytterligare arbetsområden är trots detta önskvärt sett i ett större kommunalt och regionalt perspektiv.

Stadsdelsområdet har en hög potential för utveckling av befintliga områden. Marieholms industriområdes centrala läge gör det på sikt intressant för utveckling mot kontor och serviceföretag. Även bostäder skulle kunna vara aktuellt om större etapper kan byggas samtidigt och kollektivtrafiken förbättras. I program för

nordöstra Marieholm inkl Slakthusområdet godkänt av Byggnadsnämnden 2004, visas hur Östra Älvstranden på lång sikt kan utvecklas till ett område med varierad stadsbild och en mångfald i användning.

SKF flyttar sin tillverkning söder om Sävån. Fabrikslokalerna hyrs efter hand ut till serviceföretag, kontor och mindre verksamheter. Önskemål finns om att etablera sällanköpshandel. Tillgången på lediga verksamhetsytor i hela SDN-området ger goda förutsättningar för utveckling av småföretagsamhet. Slakthusområdet och Bellevue industriområde har båda goda förutsättningar att utvecklas i den riktningen.

En fördjupad översiktsplan för delar av Bagaregården - Gamlestaden godkändes av Byggnadsnämnden våren 2006. Delarna norr om Sävån tillhör Kortedala SDN-område. Målet är att skapa en sammanhängande stadsmiljö som kan knyta samman Gamlestaden med kringliggande stadsdelar. En betydande omvandling och förtätning skisseras kring Artillerigatan (bl a SKF:s fd fabriksområde), Gamlestadstorget och Gamlestadens fabriker. Området beräknas totalt kunna innehålla ca 1 600 lägenheter och stora ytor för verksamheter och sällanköpshandel.

SJ:s område i Utby har en potential för utveckling av industriverksamhet och även terminalområde. Förutsättningar för detta är en koppling Vagnmakaregatan - von Utfallsgatan och en anslutning till väg E20.

Trafik

En fortsatt vidarekoppling av Partihallsförbindelsen under älven till väg E6 via den sk Marieholmstunneln finns skisserad. I samband med utbyggnad till dubbelspår på Norge-/Vänernbanan kommer en ny pendeltågstation att anläggas vid Gamlestadstorget, som på längre sikt kan utvecklas till ett betydande resecentrum.

De framtida trafiksystemen har intresse framförallt för att de kan avlasta Artillerigatan och eventuellt Gamlestadsvägen. Det ger förutsättningar för en angelägen förbättring av trafiksituationen i och omkring Gamlestaden. En avlastning av Artillerigatan förbättrar trafiksäkerheten, luftkvaliteten, och minskar trafikbullret i Gamlestaden. En lösning som diskuteras är att en ny väg (-tunnel) byggs mellan södra Kortedala och Alelyckan, den sk Nylöselänken.

Det finns ett behov av en anslutning av Mellbyleden till väg E20 i det sk Finn gösamotet i Partille.

En förbättring av förbindelsen mellan Kortedala/Bergsjön och Gråbovägen samt vidare norrut mot Angered är nödvändig på sikt. En idé som diskuterats är att i norra Kortedala leda Ljusårsvägen norrut och via en bro över Lärjeån och Linnarhults industriområde nå korsningen Gråbovägen/Angered's Storåsväg. Det finns också idéer om en framtida lågbro över älven vid Lärje för lokaltrafik och kollektivtrafik.

En framtida spårvägskoppling mellan Kortedala och Hjällbo har diskuterats, liksom från Hjällbo och/eller Kortedala via en ny bro vid Lärje till Backa. En ny spårvägslinje från Bellevue till en ny ändhållplats öster om Kvibergs kaserner finns med i pågående planering.

Cykelvägen utmed Sävån mellan Gamlestaden och Partillegränsen bör förbättras och kompletteras på vissa sträckor. I Program för Sävån, godkänt av Byggnadsnämnden 2004, ges förslag på hur Sävån i samband med framtida detaljplanering kan bli mer tillgänglig i form av ett promenad- och cykelstråk längs ån.

Brister i cykelsystemet ligger i tvärförbindelserna exempelvis mellan Utby och Kortedala och vidare till Alelyckan. Nya och bättre gång- och cykelförbindelser mellan olika delar av Gamlestaden och Bagaregården respektive Marieholm behöver skapas.

Planillustration av Gunnar Werner från Program för Göta Älvs dalgång (2003). Visar på vilka förtätningmöjligheter som finns i södra Marieholm med en partihallsförbindelse och en ny älvförbindelse.

(3) KORTEDALA

BESKRIVNING AV STADSDELEN

Det finns 21 stadsdelsvisa beskrivningar, en för varje stadsdel i Göteborg. De är en kunskapskälla om de olika stadsdelarna och fungerar även som en introduktion till stadsdelens liv och miljöer för alla som är intresserade. Beskrivningarna har tagits fram i samarbete mellan stadsbyggnadskontoret och stadsdelsförvaltningarna under 2006-2007.

Göteborgs Stad
Stadsbyggnadskontoret